

iskustvom i tradicijom mogu doći u položaj kad treba spašavati svoj jezik i braniti ga od opasnosti i prijetnje tuđih riječi”. Tako je “učestalo unošenje nepotrebnih tuđih riječi i izraza, ili njihovo doslovno prevođenje ponukalo” R. Filipovića da upozori na to.

Jedno veliko upozorenje jest na neki način i Filipovićevev etimološki rječnik anglicizama u hrvatskom jeziku, u knjizi *Anglicizmi*, gdje je snimka stanja tih i takvih riječi pred kraj XX. stoljeća.

*

Rudolf Filipović nije više s nama – no djelo njegovo jest.

Alemko Gluhak

POLITIČKA POZADINA OSPORAVANJA HRVATSKOGA PRAVOPISA

Nataša Bašić

U Hrvatskoj ne jenjava pravopisna polemika otkako je u travnju prošle godine najavljen izlazak “boljega, prirodnijega i pravilnijega pravopisa” sveučilišnih profesora Vladimira Anića i Josipa Silića. Što je vrijeme više odmicalo, postajala je sve isključivija, gubila vezu sa strukom i napokon na vidjelo iznijela svoj pravi lik: pokušaj političke diskvalifikacije *Hrvatskoga pravopisa* Babića, Finke i Moguša.¹ Nakon što je Anić-Silićev *Pravopis hrvatskoga jezika* izišao potkraj ožujka 2001. poduprt državnim proračunskim sredstvima, postalo je posve bjelodano da iza njega, njegova neprimjerena promidžbenoga letka, a potom i organiziranih napadaja suizdavača iz Novoga Libera na službeni *Hrvatski pravopis*, stoji određena politička skupina kojoj su hrvatski jezik i pravopis predmetom namirivanja političkih računa.

Činjenica što je zametanje i vođenje polemike te određivanje njezinih naglasaka povjereno jezikoslovnomu postraniku (naši bi novinari rekli *outsajderu*) Slavku Goldsteinu, govori u prilog tomu da političkoj eliti u pozadini strukovni razlozi i dokazi uopće nisu važni i da je već unaprijed pripremljen njezin ishod. Da su joj naime važni, bila bi polemiku povjerila mlađim stručno

---

1 Uredništvo *Jezika* priprema njezinu komentiranu bibliografiju.

obrazovanim ljudima te je vodila na drugačiji, moderniji i probitačniji način. Izborom pak politikantskoga diskursa Slavka Goldsteina za obračun s jezikoslovnim neistomišljenicima, sa svim obilježjima njegova potrošena boljševičkoga malja, nova hrvatska politička elita staroga kova vratila nas je u vremena kada su o hrvatskome jeziku i pravopisu odlučivali politički komesari s osnovnom školom i na brzinu sklepanim partizanskim gimnazijama ili partijskim tečajevima. Za nju ne bi trebalo trošiti vremena ni papira, ali je ovo dobra prigoda da se u novim povijesnim okolnostima prisjetimo njezina lika te na primjeru *Hrvatskoga pravopisa* rasvijetlimo njezine uporišne točke u pokušaju ponovnoga stavljanja hrvatskoga jezika i pravopisa pod svoj nadzor i usmjeravanja njihova razvitka po svojoj, a ne po strukovnoj logici.

Na početku valja podsjetiti da se u nas još nije dogodilo da bi jedan izdavač najavljivao i promicao svoj projekt blaćenjem i obezvrjeđivanjem drugoga izdanja, kojega sadržaj nije ni vidio, jer još nije bilo izišlo iz tiska, a pritom ne imao nikakvih stručnih ni znanstvenih kvalifikativa i ne poznavao osnovâ pravopisne i jezikoslovne teorije. Upravo je to učinio Slavko Goldstein najavljujući prošle godine u travnju, tri mjeseca nakon smjene političke vlasti u Hrvatskoj, izlazak iz tiska *Pravopisa hrvatskoga jezika* Vladimira Anića i Josipa Silića. Da je u pozadini izlaska novoga pravopisa politička odluka, bilo je jasno već onda, jer je izdavač Goldstein imao punih šest godina da odgovori drugim pravopisom na “neprirodnosti” *Hrvatskoga pravopisa* iz 1994.

Tezom o “modernome i tolerantnome” hrvatskome jeziku, kakav je tobože zabilježen u Anić-Silićevu pravopisu, nasuprot “arhaičnom i neprirodnom” Babić-Finka-Moguševu, kojim “nitko u Hrvatskoj ne govori”, Goldstein pokušava ukloniti službeno legitimiran *Hrvatski pravopis* S. Babića, B. Finke i M. Moguša i usmjeriti razvitak hrvatskoga jezika i pravopisa drugačijim putem. Da bi *oslobodio* prostor budućemu “pravomu” hrvatskomu pravopisu – jer je ovakav Anić-Silićev tek prijelazna faza k onomu bez “neprirodnosti” – a preko njega ponovno oživjelim političkim i jezikoslovnim zamislima o nedjeljivosti štokavskoga govornoga područja, kojima je u podlozi *oslobađanje* hrvatskoga od vlastitoga identiteta i jezično-pravopisne baštine, poslužio se politikantskom diskvalifikacijom, aludirajući u dijelu rješenja Babić-Finka-Moguševa *Hrvatskoga pravopisa* na tobožnju obnovu endehazijskoga korijenskoga pravopisanja pod zaštitom Tuđmanova režima.

Tvarnim i povijesnim činjenicama unatoč, sve što je u hrvatskome jeziku i pravopisu prije 1918. bilo različito od srpskoga, ponovno se proglašava ustaškim, a moderna hrvatska jezikoslovna misao nastoji vratiti na pozicije dogovorne jugoslavenske lingvistike iz Novoga Sada 1960. To se događa u vrijeme kada iz određenih europskih krugova dolaze glasovi koji priznanje hrvatske države drže “tragičnom povijesnom zabludom”, a njezine tvorce i prvoga pred-

sjednika prikazuju nacionalistima i rasistima, ratnim zločincima i profiterima. Stoga je njezinim pristašama veoma stalo da i *Hrvatski pravopis* ponese naljepnicu tuđmanovskoga “ustašoidnoga režimskoga uradka”, jer bi time vrlo jednostavnim postupkom političke diskvalifikacije bio zbrisan kao djelo koje sa stručnim činjenicama i jezikoslovnim spoznajama nema nikakve veze.

Na sreću, u Hrvatskoj ima dovoljno ljudi dobra pamćenja koji znaju da država za Tuđmanova predsjednikovanja nije uspostavila niti je željela uspostaviti nadzor nad jezičnom politikom. Dapače, ona se razvijala posve neovisno o državi, a vodila se u strukovnome krugu pod pokroviteljstvom Matice hrvatske i Ministarstva znanosti i tehnologije. Jedini je državni grijeh u tom što je nastankom hrvatske države hrvatskomu jeziku bilo omogućeno da profunkcionira kao što funkcioniraju drugi standardni jezici u svijetu. Struka je naime dobila mogućnost da mu napokon osigura minimum: pouzdan normativni rječnik, pouzdanu normativnu gramatiku i pouzdan normativni pravopis. To je pri izradbi pravopisa pokušala i napraviti, primjenjujući načela koja se u takvim prilikama priznaju i promiču u demokratskim zemljama.

Ta su načela poznata i općeprihvaćena u standardizacijskim postupcima modernoga jezikoslovlja: uočavanje problema, argumentirani prijedlozi mogućih rješenja, provedba javne ankete o prijedlozima, objavljivanje anketnih rezultata, izradba priručnika prijelazne faze na novim načelima, koja uključuju i dvostrukosti, konačan izbor među dvostrukostima. Svi su ti postupci odreda primijenjeni pri izradbi *Hrvatskoga pravopisa* 1994. i javnosti podastri.² Autorima se jedino može prigovoriti što su bez ankete i suglasnosti javnosti promijenili dio načela u vezi sa sastavljenim i rastavljenim pisanjem (tipa *general bojnik* ili *Ivanić Grad* bez spojnice). Uvođenje skupine *rje* u kratkim slogovima namjesto dotadašnje *re* (*strjelica*, *pogrješka*, *vrjedniji*, *sprječavati*) i konačna odluka da se u petome izdanju normativno propišu pretežno *rje* likovi ide u red onih normativnih zahvata koji približuju ostvareni jezik matičnomu sustavu, predmnijevajući iz dijela ostvarenih oblika smjer njegova budućega razvitka. U tome su slučaju pokazatelji bili širenje *rje* likova usuprot propisanoj i dobro nadziranoj normi u kratkim slogovima ne samo u pojedinačnim primjerima (*ogrjev*, *okrjepa*) nego i u kategorijalnim: u stupnjevanju pridjeva tipa (*naj*)-*rjeđi*, (*naj*)-*vrjedniji*, (*naj*)-*trjezniji*, u glagola koji znače ‘postajati kakvim’ (prema *ostarjeti*, *zagorjeti*, *zakorjeti* šire se likovi *pomodrjeti*, *provrvjeti*, *sazrvjeti*), u učestalih glagola (*iskorjenjivati*, *istrjebljivati*, *razrjeđivati*) u glagolskih imenica (*iskorjenjivanje*, *istrjebljivanje*, *razrjeđivanje*).

Hrvatski ide u red rijetkih jezika s tisućljetnom pisanom baštinom koji nije imao pouzdanih jezičnih priručnika. Razlozi su tomu višestruki, ali jedan je

---

2 V. Jezik, 40 (1992.–93.), br. 3, 4, 5.

novijega datuma i neprijeporan: hrvatskim jezikoslovcima nije bilo dopušteno da izrade priručnike koji bi izlazili isključivo iz hrvatske jezične i pravopisne baštine. Priručnici su rađeni s unaprijed zadanom tezom: imali su pokazati zajedništvo i nedjeljivost štokavskoga govornoga područja. Tek osnutkom hrvatske države i nominalnim osamostaljenjem hrvatskoga jezika, stvoreni su preduvjeti da se propita i otkloni pravi uzrok nesklada između hrvatskoga jezika i njegovih norma. Neki su se toga preplašili i jedva dočekali smjenu vlasti da taj proces zaustave. Među njima je i Slavko Goldstein, koji navlas istom politikom progona hrvatskih jezikoslovaca neistomišljenika, kakvom se služio jugoslavenski boljševički režim, pokušava spriječiti izradbu takvih priručnika.

On je u pokojnome profesoru Vladimiru Aniću našao savršena suradnika za projekt hrvatskoga rječnika kojemu zadatak nije bio da otkrije nego da prikrije pravu sliku hrvatskoga rječničkoga blaga. Teško je naime povjerovati da bi znalac poput profesora Anića napravio u interpretativnome dijelu rječnika toliko pogrješaka iz neznanja ili nepromišljena prepisivanja starijih rječnika. Sa svim obzirima prema svomu profesoru i njegovu prinosu hrvatskoj leksikografiji, pišući o trećem izdanju njegova rječnika, nisam mogla prešutjeti da profesor piše opterećen ideologijom jugoslavenskoga jezikoslovlja s Karađžićevim pseudoautoritetom u pozadini.³ Sada Goldstein traži i pravopisca koji bi se uklopio u njegov jezično-pravopisni nadzor nad Hrvatskom i koji ne bi smio iskoračiti iz zadanoga jugoslavenskoga obrasca bez njegova odobrenja. Taj bi se, unatoč odlukama struke i razvojnim smjernicama koje su određene za hrvatski pravopis prije nekoliko godina, trebao vratiti ondje gdje se 1960. stalo.

Javnost je međutim ostala zatečena kada je nakon tolike povike na *Hrvatski pravopis* našla u najnovijem izdanju Anić-Silićeva *Pravopisa hrvatskoga jezika* gotovo sve one "neprirodnosti" što su sadržane u *Hrvatskome pravopisu*. Obrazloženje koje daju izdavač i suautor Josip Silić – da su tako morali postupiti zbog dijela školskih knjiga i priručnika u kojima se od 1994. primjenjuje *Hrvatski pravopis* – implicira da tih pojava u hrvatskome jeziku i pravopisu prije pojave izdanja *Hrvatskoga pravopisa* iz 1994. nije bilo, što, dakako, nije istina. Takve su izjave stručno nedopustive. U posljednje se vrijeme čak insinuira da su promjene u hrvatskome pravopisu nakon 1990. plod straha od srpskoga jezika i stvaranja razlika po svaku cijenu,⁴ pa izlazi da su namjesto zagledanja u hrvatski pisani korpus, autori *Hrvatskoga pravopisa* 1994. imali pred sobom srpske pravopise i onda za hrvatski izmišljali likove kojih u tima nema. Što se Goldstein boji reći istinu hrvatskoj javnosti, kada se zna da je problem u tom

---

3 V. članak Koji je to hrvatski? *Vijenac*, 1998., br. 110, str. 14.–15.

4 J. Silić, Fobija od srpskoga jezika dovela je do pravopisnog rata. *Novi list*, 18. 3. 2001., str. 2.–3.

što njemu, i onima koje sada upotrebljava, hrvatska pravopisna povijest počinje 1945., a Babiću, Finki i Mogušu koje stoljeće prije?

Oni koji osporavaju *Hrvatski pravopis*, traže da se prebriše hrvatska jezična i pravopisna baština od II stoljeća, rezultati znanstvenih istraživanja otvorenih mjesta hrvatskoga jezične i pravopise norme tijekom posljednjih 50-ak godina, kao i spoznaje da u dijelu građe pravopisna norma ne odgovara hrvatskomu jezičnomu sustavu, ili da parafraziram riječi profesora Silića, da je pravopis u mnogome otišao ne samo ispred hrvatskoga jezika nego i mimo njega te da već nekoliko desetljeća životari u sjeni jugoslavenskoga jezičnoga nasilja, kojemu bi se sada vjerojatno trebalo pokloniti. Osamljeno stajalište Katedre za suvremeni hrvatski književni jezik Filozofskoga fakulteta u Zagrebu, koja je jedina odbacila sve prijedloge Matičina povjerenstva iz 1992.,⁵ pokušava se danas interpretirati kao većinsko stajalište hrvatske kulturne javnosti. To jednostavno ne odgovara istini: od svih prijedloga Matičina povjerenstva javnost je odbacila samo pisanje *ie* u dugim slogovima na mjestu nekadašnjega dugoga jata, a ostali se primjenjuju bez većih poteškoća.

To ne znači da se hrvatski pravopis ne može doraditi i učiniti još boljim i jednostavnijim. Dakako da može, ali ne iz Goldsteinovih razloga i ne na način na koji on to pokušava. Razvojni okviri koji su postavljeni za hrvatski jezik i pravopis – novoštokavska jekavska osnovica obogaćena kajkavskom i čakavskom sastavnicom i umjereni fonološki pravopis – dobri su i valja ih usavršavati, a ne razarati. Prigovori koji se čuju u posljednjim polemikama nemaju stručnoga uporišta i ne vode nikakvom usavršavanju nego izravnomu razaranju dosegnutih norma hrvatskoga jezika i pravopisa. Njihove su ključne točke sljedeće:

Najprije se prigovaralo autorima *Hrvatskoga pravopisa* zbog prelaska “kompetencija” i dvostrukosti, uvedenih da bi se premostilo prijelazno pravopisno razdoblje, što se inače radi i u naroda uljuđenijih i jezično neopterećenijih od nas. Kad su u petome izdanju dvostrukosti smanjene, a uputnice na “bolje” likove uklonjene, opet nije bilo dobro. Sada dvostrukosti i višestrukosti postaju zaštitnim znacima *oslobođena* jezika, u stilu: imaš državu, imaš hrvatski jezik, što se bojiš malo mulja sa strane? Zar će propasti Hrvatska, kaže Goldstein, ako jedni budu pisali *Europa*, drugi *Evropa*,⁶ starija gospoda *šport*, mladci *sport*, dodaje Silić,⁷ jedni *njujorški*, drugi *newyorški*? Dakako da neće propasti,⁸ ali što onda Goldstein izdaje pravopis kad je svejedno kako ćemo pisati? Pa zar ne poručuje nama u Hrvatskoj njegov sumišljenik Predrag

5 V. o tom: *Jezik*, 40 (1992.–93.) 3, 4, 5.

6 *Večernji list*, 15. 3. 2001., str. 16.

7 *Novi list*, 18. 3. 2001., str. 3.

8 Nije propala ni kada su jedni pisali *kuna*, drugi *kruna*.

Matvejević da upravo u hrvatskome pravopisu i jeziku treba “stanovitoga bezvlašća”, kako bi se on bolje razumio sa svojim zemljacima u Bosni, Crnoj Gori i Srbiji?⁹ Ako zato treba izdavati pravopis koji će se odreći svih vlasnosti, pa i pravopisnih, onda je Goldstein zaista mogao proći mnogo jeftinije da je uveo koji od mnogobrojnih pravopisa iz susjedstva.

Tko bolje pozna Goldsteina i način njegova rada, nije mogao pogriješiti u procjeni da će se nakon onakve najave vrlo brzo ugoditi glasovi koji će idućih mjeseci po novinama navlačiti uz *Hrvatski pravopis* Endehaziju i njezino koriensko pravopisanje. Što su prije radili Viktor Novak i Goran Babić, danas rade Slavko Goldstein i njegovi sumišljenici. Oni podmeću Vukojevićevu provokaciju s državnim uredom za jezik i korijenskim pravopisom kao stajalište službene kroatistike 1990-ih ili ogled hrvatske jezične politike toga vremena, jer se ne mogu pomiriti s time da bi se hrvatska jezična i pravopisna norma napokon mogle stabilizirati neovisno o susjednim jezicima i bez osvrtnja na njih. Naime, ako bi hrvatski jezik i pravopis krenuli svojim putem, ideje i knjige koje su oni promicali i tiskali izgubili bi značenje i tržište, oni novce, susjedstvo pak PEN-ovske snove o obnovi štokavske jezične zajednice u zajedničkim studijskim programima jugoslavenskih književnosti novoustrojene Europe tobože bez granica.

Njihova su razmišljanja otprije poznata hrvatskoj javnosti, a sada bi se htjeli u očima mlađega naraštaja prikazati promicateljima moderne demokratske Hrvatske, kao da nema živih svjedoka koji znaju o kakvim je demokratima i hrvatskim slobodarima riječ. Oni su tijekom svoje javne djelatnosti ostavili mnogo dokaza iz kojih se posve jasno vidi da su bili sufleri jugoslavenskoga boljševičkoga režima u svim njegovim fazama – od najtvrdjega poratnoga staljinizma do sječe demokratskih procesa na početku 1970-ih – i da nisu mogli prihvatiti ništa što je nosilo biljeg hrvatskoga imena ili sadržaja. Njihovo današnje zauzimanje za moderno, građansko i europsko hrvatstvo bilo bi uvjerljivo i prihvatljivo kada bi imalo kontinuitet od nekoliko desetljeća. Ovako, ono je tek šuplja trendovska dosjetka iza koje ne stoji ništa osim pokušaja obračuna s onim hrvatskim protežnostima koje podrazumijevaju samosvojne, trajne i ni o čijoj dobroj volji ili novcima ovisne vrijednosti. Iz tih su se razloga ponovno okomili na hrvatski jezik i pravopis kao najviše izraze hrvatske samobitnosti.

Društvo je osporavatelja znano i probrano:

Milan Kangrga, humanist i filozof, borac protiv hadezeovskih “lomača knjiga”, čovjek koji je polovicom 1980-ih sam potpalio jednu takvu lomaču, tražeći da se zabrani izlaženje jednoga od najvrjednijih ostvarenja Leksikografskoga zavoda, *Hrvatskoga biografskoga leksikona*, jer mu je milije bilo biti

---

9 *Nacional*, 20. 3. 2001., str. 28.–29.

u Prosvetinoj *Enciklopediji* s Dražom Mihailovićem nego u HBL-u s Didom Kvaternikom.¹⁰

Predrag Matvejević, apatrid koji 2001. sumnja u postojanje nacionalnih jezika,¹¹ autor *Mediterskoga brevijara*, čiji su beogradski prijatelji, memorandumovci SANU, rušili mediteranski Dubrovnik, Zadar i Šibenik na očigled onoj uljuđenoj Europi bez granica i uz njegovu suru šutnju iz hlada rimskih fontana.

Dubravko Škiljan, jezikoslovac koji je pred “ustašama” pobjegao 1990-ih u Ljubljanu, zapamćen po antologijskoj demokratskoj izjavi iz 1985. o nazivu hrvatskoga jezika. Tada je, još jednoj bjegunici pred “ustašama”, novinarki *Starta* Slavenki Drakulić, uz kompromitiranoga Miroslava Lazanskoga, vodeće novinarsko pero u ondašnjoj Hrvatskoj, u mikrofon kao vojnik Partije u koju je ušao pristavši na to “da se s nekim stvarima neće osobno složiti, ali da će ih prihvatiti zato što je član Partije” sasvim mirno rekao da se jezik u Hrvatskoj “zove kako god hoćete”.¹² Zove li se i slovenski tako, još nam povratnik nije rekao.

Milorad Pupovac, jezikoslovac i nekadašnji suradnik na Škiljanovim projektima o odnosu jezika i politike, saborski zastupnik u “ustaškoj” Hrvatskoj, voditelj znakovita i moderna istraživačkoga projekta iz 1986. pod naslovom Komunikacijske i jezične karakteristike članova SKJ u Zagrebu u usporedbi s istim karakteristikama nečlanova.¹³

Njima su se sada pridružili Nenad Popović, izdavač kojemu je *Hrvatski pravopis* zbog *pogrješke* i *ne ću* pretfašnička lakrdija;¹⁴ momčad iz slobodarskoga *Feral Tribunea*, čija urednica sjedi dok svira hrvatska himna: Igor Lasić, Predrag Lucić, u *Globus* kooptiran “ugovaratelj s đavlom” Boris Dežulović, kojemu nisu fašisti oni koji pale, siluju i ubijaju, nego oni koji kažu tko je to činio;¹⁵ potom Sorosevi zarezovci Neven Jovanović i Boris Beck, a javili su se i profesori koje je stid što su Hrvati zbog nekih, nazovimo ih “nevertebralnih”, rješenja iz Babić-Finka-Moguševa *Hrvatskoga pravopisa*, poput *nehrvata* namjesto *ne-Hrvata*.¹⁶

Goldstein je u toj neuvjerljivoj pravopisnoj polemici, koja nema nikakve veze sa strukom, i u onom što radi posljednjih deset godina izrastao u groteskni lik hrvatske kulturne i političke scene. Njegovo nesuvislo petljanje u pravopis

10 Usp. *Književna reč* (Beograd), 10. 4. 1984., str. 3.

11 *V. Nacional*, 20. 3. 2001., str. 28.–29.

12 *Start*, 9. 3. 1985.

13 *Sol*, 1986., str. 39.–59.

14 *Republika*, 10. 2. 2001., str. 15.

15 *Globus*, 3. 5. 2001.

16 K. Pranjić, *Pravopisce treba verbalno deratizirati. Novi list*, 4. 2. 2001., str. 9. (Profesor nam ne reče treba li deratizirati i talijanske pravopisce koji svoje su-narodnjake i sve druge pišu malim slovom: *italiano, tedesco, schiavo...*)

i nekritičko očinsko promicanje vlastitoga sina među leksikografe i vodeće hrvatske historiografe na tragičnoj su crti onoga kojega je trajno kritizirao i tražio njegovu predsjedničku ostavku. Bilo je tužno gledati kako taj hrvatski kralj Lear novinarima prilikom predstavljanja sinovljeve knjige *Croatia. A History* (London, 1999.) dijeli letak u kojem hvali uradak koji se nije uspio, kako reče kritika, otisnuti više od publicistike, a nekmoli viputi do kritičke historiografske razine.¹⁷ Isto ga je tako bilo otužno gledati kako prošle godine u travnju izabranim novinarima dijeli gotov tekst o tom što bi imao biti novi hrvatski pravopis, ne dajući im mogućnosti da sami kritički promisle o tom što je i kakav zapravo treba biti hrvatski pravopis.

Naviknut na besprijeckorno funkcioniranje komesarski dirigrana novinarstva, nije mogao otrpjeti što je *Vijenac* lani otvorio stranice i za drukčiji, na stručnim činjenicama utemeljen pogled na hrvatski pravopis, pa je zatražio zaštitu od glavnoga urednika, tražeći zapravo da se ušutka strana koja drukčije misli. Istodobno je u javnim glasilima nastavio svoju hajku na hrvatski jezik i pravopis, a sinu prepustio napadaje na tzv. državotvornu hrvatsku historiografiju. Sve se to zbiva pred očima zatečene hrvatske javnosti koja je zgranuta ne samo neznanjem i nesposobnošću, nego i novim nepotizmima novih hrvatskih "znanstveničkih" i političkoprofiterskih postava.

Da bi se dobro zaštitio od onih koji bi se eventualno usudili razobličiti njegovu već davno viđenu predstavu, našao je Slavko Goldstein u nekakvome Radi Dragojeviću u riječkome *Novome listu*, zaduženomu za praćenje tematike hrvatskoga jezika i Jasenovca (znakovita i već viđena srodnost tema!), dobra suradnika koji optužuje neistomišljenike kao kulturrasiste, proustaše i antisemite, jer tobože napadaju Goldsteina stoga što je Židov.¹⁸ Iako u polemici o pravopisu koja je lani vođena nitko ni jednom riječju nije spomenuo niti aludirao na Goldsteinovo podrijetlo, niti ono koga zanima, nesigurni Goldstein zaklanja se u do tada najsigurnije utočište: u svoje židovstvo. Kao da se vremena nisu promijenila i kao da nije došao naraštaj koji zanimaju isključivo stručne činjenice, a ne povijesna mučeništva. Stručni razlozi ne poznaju i ne priznaju ni hrvatskoga ni židovskoga ni bilo čijega drugoga holokausta. Goldstein i njegovi mogu utjecati na to da se u *Novome listu* ne objavi pismo upućeno glavnomu uredniku Zdenku Manceu, u kojem se tražilo da se javno ispriča što je u novinama koje uređuje tiskan tako primitivan Dragojevićev tekst,¹⁹ ali ne mogu spriječiti da se hrvatska javnost upozori na ono što je u pozadini najnovijega progona *Hrvatskoga pravopisa*.

17 M. Švab, Publicistika umjesto povijesti. *Večernji list*, 27. 2. 2000. (Kulturni obzor).

18 *Novi list*, 19. 10. 2001., str. 10.

19 Pismo objavljujem ovdje: Glavnomu uredniku Novoga lista: Lijepo Vas molim da u skladu sa Zakonom o javnom informiranju u prvome idućem broju Novoga

Goldsteinova tragična uloga u ovoj pravopisnoj polemici potvrdila se i na predstavljanju Anić-Silićeva *Pravopisa hrvatskoga jezika* 27. ožujka 2001. Tamo mu se dogodilo ono što je najmanje htio da mu se dogodi. Više se od godinu dana rukama i nogama borio protiv *pogrješke* i *strjelice*, a onda je sam, spominjući preminuloga profesora Vladimira Anića rekao da je bio "najvrjedniji" član malene ekipe okupljene oko Novoga Libera. Nisam primijetila da je lomio jezik dok je izgovarao *najvrjedniji*, dapače, izgovorio je tu riječ tako naravno i glatko kao što ju izgovara svaki onaj koji nije učio normu i spontano ostvaruje sustav. Time je zapravo izrekao najveću pohvalu *Hrvatskomu pravopisu* kao priručniku koji je do sada najdublje uronio u hrvatski jezični sustav. Namjesto politikantskoga progona i lomače, koju su mu namijenili Goldstein i Kangrga, njegovim autorima treba pomoći da ga dorade i učine još boljim kako bi hrvatska pravopisna norma napokon otpočela skladan suživot s hrvatskim jezičnim sustavom.

Sažetak

Nataša Bašić, Leksikografski zavod, Zagreb

UDK 801.1:808.62, stručni članak

primljen 23. 4. 2001., prihvaćen za tisak 14. 5. 2001.

The Political Background in Disputing the *Croatian Orthography*

The author considers the attempt at the political disqualification of the fifth edition of the Croatian Orthography by Babić, Finka and Moguš. She points out a tendency on a part of the Croatian political circles to diminish its linguistic quality and to direct the development of the Croatian language and orthography towards the positions of the imposed Novi Sad Orthography.

---

lista objavite sljedeće: Molim Vas da mi se javno ispričate zbog članka *Što se to prigovara Slavku Goldsteinu*, koji je objavljen u Vašem listu 19. listopada 2000, str. 10, u kojem je moje ime njegov autor doveo u vezu s hitlerizmom, antisemitizmom i kulturrasizmom. Objavljivanjem toga priloga napravili ste ozbiljan propust, neugodno me podsjetivši na vremena kada su oblici najvulgarnijega etiketiranja bili metoda u obračunu s neistomišljenicima. Nadam se da ćete u buduće Vašu uređivačku politiku znati uskladiti s dosezima uljuđenoga svijeta i balkansko-kotačke invektive dragojevićevskoga tipa smjestiti onamo kamo i pripadaju: u mrak i zaborav. *Nataša Bašić, Zagreb*